

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ПРАЦІ (ГАЛУЗЕВА)”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення дисципліни “Економіка праці (галузева)” підготовлена для студентів спеціальності “Менеджмент організацій” з метою розширення їхніх знань у галузі економіки праці. Ця дисципліна викладається після “Економіки праці” — фундаментальної дисципліни підготовки бакалаврів напряму “Економіка і підприємництво”.

Курс “Економіка праці (галузева)” викладається у профільних вищих закладах освіти. Програма включає базові теми з економіки праці і такі, що відбивають специфіку певної галузі (хімічної, харчової, енергетичної, будівельної, транспортної промисловості тощо).

Мета вивчення дисципліни — опанувати теоретико-методологічні та соціально-економічні основи трудових відносин у розрізі окремих галузей і сфер економіки, сформувані цілісний світогляд щодо взаємозв'язку економічних процесів у суспільстві. З огляду на це студенти ознайомлюються із системою галузей економіки.

Основними завданнями роботи студентів з дисципліни “Економіка праці (галузева)” є:

- ознайомити зі структурою економіки країни, системою класифікації галузей економіки;
- навчити аналізувати, детально вивчати і працювати з нормативними документами, що є суто специфічними в кожній галузі економіки;
- виробити практичні навички використання здобутих знань для вирішення спеціальних проблем управління працею на макро-, мезо- і мікрорівнях;
- розвинути почуття відповідальності за зібраний і підготовлений матеріал, що відбиває специфічність і особливість трудових відносин у тій чи іншій галузі економіки;
- сприяти формуванню світогляду щодо взаємозв'язку процесів, які відбуваються в суспільстві, і впливу на них управлінських рішень, пов'язаних з діяльністю персоналу.

Підготовлено професором кафедри управління персоналом та медичного менеджменту *А. В. Калиною*

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом та медичного менеджменту (протокол № 4 від 25.03.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Калина А. В. Навчальна програма “Економіка праці (галузева)” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Економіка праці (галузева)”, вказівки до виконання контрольної роботи, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ПРАЦІ (ГАЛУЗЕВА)”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Економіка країни та особливості діяльності її галузей
1	Національна економіка. Система галузей економіки країни, принципи їх класифікації
2	Види класифікації галузей, їх особливості і призначення
3	Поняття структури економіки. Галузеві та міжгалузеві зв'язки. Структурні перетворення економіки в період її трансформації
4	Особливості організації праці в галузях економіки
5	Основні принципи і галузева специфіка нормування праці
	Змістовий модуль II. Організація та оплата праці у сферах економіки України
6	Організація оплати праці в галузях і промисловості
7	Організація оплати праці в промисловому комплексі України
8	Організація оплати праці в будівництві і на автотранспорті
9	Оплата праці військовослужбовців та вільнонайманих
10	Особливості оплати праці у сфері освіти та закладах
11	Основні тенденції в оплаті праці працівників торгівлі та споживчої кооперації
12	Умови оплати праці працівників закладів охорони здоров'я
13	Оплата праці державних службовців і народних депутатів
14	Особливості оплати праці в недержавному секторі економіки
15	Система участі в прибутку
16	Особливості планування трудомісткості та чисельності працівників у галузях економіки
17	Планування продуктивності праці
18	Планування витрат на робочу силу в галузях економіки

ЗМІСТ
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ПРАЦІ (ГАЛУЗЕВА)”

Змістовий модуль I. Економіка країни та особливості діяльності її галузей

Тема 1. Національна економіка. Система галузей економіки країни, принципи їх класифікації

Економіка держави як система. Сутність національної економіки і умови її формування. Економічні одиниці національної економіки. Поділ праці на два типи. Види економічної діяльності. Поняття “галузь”.

Основні принципи класифікації галузей. Класифікація галузей національної економіки.

Література [12; 16; 17; 32; 39]

Тема 2. Види класифікації галузей, їх особливості і призначення

Загальний класифікатор галузей і його структура. Класифікація галузей за різними характеристиками (використанням ресурсів, видами діяльності, належністю до сектора економіки). Особливості галузей матеріального виробництва. Характеристика провідних галузей промисловості. Сфера нематеріального виробництва: складові, їх особливості та специфічність. Динаміка структури валового внутрішнього продукту за останні п'ять років і внесок галузей економіки в загальний результат. Зарубіжний досвід класифікації галузей економіки.

Література [17; 29; 32; 39]

Тема 3. Поняття структури економіки. Галузеві та міжгалузеві зв'язки. Структурні перетворення економіки в період її трансформації

Взаємозв'язки і взаємозалежність окремих частин, секторів, галузей економіки. Багатоаспектність поняття “галузева структура”. Міжгалузеві комплекси і критерії їх оптимальності. Різновиди структури економіки (галузева, соціально-економічна, організаційно-економічна, територіальна). Основні напрями формування ринкової еконо-

міки (роздержавлення та приватизація, демонополізація економіки, перебудова її організаційних структур). Динаміка галузей економіки, основні види структурних співвідношень на макрорівні (відтворювальні, галузеві, територіальні). Тенденції змін макропропорцій між секторами економіки. Галузеві пропорції між міжгалузевими комплексами, а також галузями, що виробляють ресурси, і тими, що їх переробляють. Структурні зрушення в економіці та структурна політика.

Література [17; 29; 32; 39]

Тема 4. Особливості організації праці в галузях економіки

Поняття організації праці, характер і зміст праці в сучасному виробництві. Основні напрями організації праці. Сутність і значення процесів суспільного поділу та кооперації праці, їх взаємозв'язок і взаємозалежність. Організація і обслуговування робочих місць. Поняття робочого місця і робочої зони, їх особливості в галузях промисловості. Класифікація робочих місць і її специфіка в галузях економіки.

Атестація робочих місць, атестація персоналу в основних галузях промисловості. Особливості організації робочих місць працівників, їх планування у різних типах виробництва. Спеціалізація й оснащення робочих місць в окремих галузях промисловості. Особливості організації робочих місць інженерно-технічного персоналу. Основні напрями підготовки і підвищення кваліфікації персоналу.

Значення та ефективність типового проектування організації робочих місць. Етапи проектування, їх особливості в окремих видах виробництва та галузях. Організація та раціоналізація трудових процесів і робочих місць у галузях економіки. Проектування прогресивних трудових процесів. Показники раціональності трудових процесів та їх специфіка. Умови праці. Фактори, що визначають умови праці на виробництві, їх значення для здоров'я і працездатності людини. Поліпшення умов праці. Атестація персоналу і робочих місць за умовами праці. Раціоналізація режиму праці й відпочинку. Державна система охорони праці в Україні.

Суспільна, соціальна й економічна ефективність заходів удосконалення організації праці.

Література [7; 15; 18; 21; 26; 33]

Тема 5. Основні принципи і галузева специфіка нормування праці

Сутність і значення нормування праці для окремих галузей економіки. Об'єкти нормування праці. Класифікація витрат робочого часу. Законодавче регулювання робочого часу й відпочинку (галузеві особливості). Типові режими праці та відпочинку. Особливості режимів роботи в галузях економіки. Нестандартні режими праці та їх нормативне забезпечення. Сутність повного і неповного робочого дня. Змінність роботи і її особливості у галузях матеріального виробництва. Регулювання міри праці засобами нормування праці й планування виробничих завдань.

Методи вивчення ефективності використання робочого часу. Система нормативів і норм праці. Методи нормування трудових процесів. Види нормативних матеріалів з праці, які діють у галузях промисловості. Характеристика і класифікація норм праці. Методи нормування і способи вдосконалення нормування праці в окремих галузях матеріального виробництва. Правове забезпечення нормування праці в галузях економіки.

Література [9; 12; 15; 18; 21; 27; 28; 32; 34; 38]

Змістовий модуль II. Організація та оплата праці у сферах економіки України

Тема 6. Організація оплати праці в галузях і промисловості

Форми і системи заробітної плати, їх місце і роль в організації оплати праці в різних галузях промисловості. Умови застосування форм заробітної плати в галузях промисловості. Нормативно-правова база оплати праці. Реформування оплати праці. Єдина тарифна сітка оплати праці робітників і службовців.

Специфіка оплати праці в окремих галузях промисловості. Порядок формування коштів на оплату та стимулювання праці на дільницях і в бригадах, підрядних підрозділах. Аналіз рівня оплати праці та її зв'язок з продуктивністю.

Звітність оплати праці, її специфіка за формами власності.

Література [3; 5; 6; 12; 15; 18–20; 24; 34–36]

Тема 7. Організація оплати праці в промисловому комплексі України

Досвід і практика організації оплати праці в сільськогосподарських підприємствах на різних етапах їх розвитку. Форми оплати праці в колгоспах. Особливості акордно-преміальної системи оплати праці. Досвід застосування шкал прогресивно-зростаючих розцінок за продукцію. Показники результативності виробництва і його зв'язок з доходами робітників на селі. Оплата праці від валового доходу в нових умовах. Особливості організації оплати праці в умовах оренди і орендних відносин на селі (системи оплати праці за залишковим принципом “орендна плата — оплата праці”). Специфіка оплати праці в різних галузях сільського господарства. Концепція нової моделі оплати праці в сільськогосподарських підприємствах (безтарифна система).

Література [3; 5; 6; 12; 15; 18–20; 24; 34–36]

Тема 8. Організація оплати праці в будівництві і на автотранспорті

Особливості будівельної галузі й форми оплати праці. Фактори, що впливають на формування і розмір заробітної плати в будівництві. Тарифні сітки, доплати і надбавки. Пільги і компенсації за роботу у шкідливих умовах. Організація оплати праці робітників шахтобудівельних управлінь у ринкових умовах господарювання. Особливості оплати праці на підприємствах автотранспорту. Організація оплати праці водіїв. Оплата праці працівників, зайнятих ремонтом рухомого складу, технічним обслуговуванням, і допоміжних працівників. Якість праці та критерії її оцінювання. Стимулювання за кінцеві результати діяльності. Оплата праці учнів.

Література [3; 5; 6; 12; 15; 18–20; 24; 34–36]

Тема 9. Оплата праці військовослужбовців та вільнонайманих

Особливості оплати праці працівників Збройних сил України. Сутність наказів Міністерства оборони України “Про затвердження умов оплати праці працівників (невійськовослужбовців) апарату органів військового управління та військових комісаріатів” від 28.02.2000 № 55, “Про затвердження Тимчасового Положення з бухгалтерії у Збройних силах України” від 01.03.01 № 71, “Про затвер-

дження Положення про порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовців Збройних сил України” від 05.03.01 № 75, “Про впорядкування умов оплати праці працівників бюджетних військових частин, закладів, установ та організацій Збройних сил України” від 01.03.01 № 216. Особливість оплати праці військових, які виконують миротворчу місію за кордоном.

Література [3; 5; 6; 12; 15; 18–20; 24; 34–36]

Тема 10. Особливості оплати праці у сфері освіти та закладах

Освіта як особлива сфера діяльності людини. Наказ Міністерства освіти і науки України “Про затвердження розмірів посадових окладів (ставок заробітної плати) працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ” від 29.03.01 № 161. Особливості оплати праці вчителів шкіл і викладачів навчальних закладів різних рівнів акредитації.

Принципи оплати праці працівників національних закладів культури (мистецьких), регламентовані наказом Міністерства культури і мистецтв України від 16.01.02 № 20. Схеми посадових окладів (ставок заробітної плати) керівних працівників, художнього, артистичного персоналу, фахівців, службовців, робітників національних закладів культури.

Література [3; 5; 6; 12; 15; 18–20; 24; 34–36]

Тема 11. Основні тенденції в оплаті праці працівників торгівлі та споживчої кооперації

Діючі системи оплати праці на підприємствах торгівлі. Вплив форм власності на трудову мотивацію працівників торгівлі. Особливості оплати праці працівників приватного сектору торгівлі. Напрями вдосконалення механізму оплати праці на підприємствах торгівлі. Складові оплати праці в споживчій кооперації. Гендерні особливості оплати праці на підприємствах різних галузей споживчої кооперації України. Реформування традиційних форм і систем оплати праці.

Література [3; 5; 6; 12; 15; 18–20; 24; 34–36]

Тема 12. Умови оплати праці працівників закладів охорони здоров'я

Особливості оплати праці в медицині. Нормативні документи, що регламентують оплату праці в медицині: наказ Міністерства праці та

соціальної політики і Міністерства охорони здоров'я України “Про внесення змін та доповнень до умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики і Міністерства охорони здоров'я України від 06.04.01 № 161/137” від 22.02.02 № 110/72; постанова КМУ від 17.11.92 № 1290; постанова КМУ “Про затвердження переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких надає право на скорочення тривалості робочого тижня” від 21.02.01 № 163.

Література [3; 5; 6; 12; 15; 18–20; 24; 34–36]

Тема 13. Оплата праці державних службовців і народних депутатів

Сутність державної служби та її роль в умовах формування ринкових відносин. Закон України “Про державну службу”. Особливості оплати праці державних службовців. Основні положення Постанови Кабінету Міністрів України “Про впорядкування умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та їх виконавчих органів, органів прокуратури, судів та інших органів” від 13.12.99 № 2288. Схема посадових окладів та порядок їх встановлення. Шкала співвідношень посадових окладів керівних працівників і спеціалістів районних, у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій до мінімальної заробітної плати. Система встановлення надбавок за ранг державним службовцям і їх розміри. Особливості оплати праці народних депутатів, їх права і привілеї згідно із Законом України “Про статус народного депутата”.

Література [2; 20; 21; 24]

Тема 14. Особливості оплати праці в недержавному секторі економіки

Розвиток і специфіка нетрадиційних систем оплати праці. Особливості безтарифної системи оплати праці; принципи побудови найпоширеніших її різновидів (з використанням коефіцієнта вартості праці; експертна система оцінки результатів праці; “пайова” система оплати праці; система “плаваючих окладів” та ін.).

Специфіка оплати праці працівників комерційних банків та фінансових установ.

Особливості оплати праці працівників у посередницьких фірмах і організаціях.

Структура компенсаційних пакетів і їх зміни залежно від підвищення по службі.

Література [23; 24; 35; 36]

Тема 15. Система участі в прибутку

Прибуток як якісно однорідна категорія, результат діяльності додаткової праці. Мета систем участі працівників у прибутку. Державне регулювання і колективно-договірне регулювання системи участі у прибутку.

Визначення критеріїв розподілу прибутку в різних галузях промисловості; періодичність виплат; порядок інформування працівників про економічне та фінансове становище підприємства, фірми. Участь працівників підприємств у придбанні акцій і політика зайнятості.

Податкові пільги на продаж акцій працівникам підприємства. Зарубіжний досвід створення “довірчого фонду” і його використання. Перехід від стратегії підпорядкування та жорсткого контролю до стратегії “залучення” і партнерства.

Доходи від участі в прибутку: елемент винагороди найманих працівників, перетворення власності.

Постійна та змінна частини трудового доходу при участі у прибутку. Система зацікавленості в ефективній діяльності підприємства, програми “колективних заощаджень”; індивідуальні ощадні фонди. Програми надання акцій співробітникам (ПНАС). Залучення працівників до участі в управлінні фірмою. Співробітництво адміністрації з персоналом у галузі управління. Участь працівників в акціонерному капіталі через інвестиційні колективні фонди.

Використання спеціальних рахунків на підприємствах для формування власності працівників найманої праці.

Література [15; 24; 25; 35; 36]

Тема 16. Особливості планування трудомісткості та чисельності працівників у галузях економіки

Аналіз трудомісткості. Планування трудомісткості за окремими її видами і загалом. План організаційно-технічних заходів — основа розрахунку планової трудомісткості в галузях промисловості.

Кадри підприємства і необхідність встановлення оптимальних співвідношень окремих категорій працівників.

Методи розрахунку чисельності працівників (на основі трудомісткості виробничої програми, за робочими місцями, нормами обслуговування, нормативами чисельності). Планування чисельності керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців (за типовими нормативами, нормами підпорядкованості, навантаження). Особливості визначення додаткової потреби у працівниках в різних сферах економіки.

Література [11; 12; 15; 18; 19; 21; 22; 34]

Тема 17. Планування продуктивності праці

Показники рівня і динаміки продуктивності праці в галузях промисловості. Мета планування продуктивності праці та її доцільність у різних сферах діяльності людини.

Методика планування продуктивності праці за факторами її підвищення в окремих галузях. Планування продуктивності праці на основі зниження трудомісткості продукції і поліпшення використання робочого часу в галузях промисловості.

Розробка плану продуктивності праці на підприємстві. Основні етапи планування продуктивності праці. Аналіз рівня і динаміки продуктивності праці. Визначення очікуваного рівня продуктивності праці в поточному періоді.

Література [12; 15; 18; 19; 21; 22; 34; 36]

Тема 18. Планування витрат на робочу силу в галузях економіки

Планування фонду споживання. Досягнення оптимального співвідношення фондів споживання і нагромадження.

Методика планування фонду заробітної плати за нормативами і сфери її застосування. Детальне планування фонду заробітної плати працівників за елементами його структури в галузях промисловості.

Планування фонду заробітної плати керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Планування середньої заробітної плати і співвідношення темпів її збільшення з темпами підвищення продуктивності праці. Аналіз витрат фонду заробітної плати в галузях економіки.

Можливості вдосконалення співвідношення витрат на робочу силу в галузях економіки. Створення умов для переходу на Національний класифікатор професій та до рейтингу професій і відповідної їх оплати.

Література [12; 18; 19; 21; 26; 30; 36]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з дисципліни “Економіка праці (галузева)” складається з двох частин: реферату та 6 задач. Студенти оформлюють реферат обсягом не менше як 15 сторінок.

У рефераті обов’язково повинні бути висвітлені такі питання:

- місце вибраної галузі в системі галузей економіки (або галузі у якій працює студент);
- частка обсягу виробництва галузі у ВВП України;
- структура і чисельний склад підприємства;
- нормативні документи, що регламентують організацію, нормування й оплату праці;
- характеристика рівня організація нормування праці в галузі та на підприємстві;
- основні проблеми організації і нормування праці на підприємстві;
- система оплати праці на підприємстві; система матеріального та морального стимулювання на підприємстві;
- планування продуктивності праці та зниження трудомісткості.

Задача 1

Нарахувати заробітну плату робітнику-відряднику 6 розряду. Відрядна розцінка дорівнює 1,2 грн. Місячна норма виробітку – 520 одиниць. Робітник виконав планове завдання на 108 %. За виконання планового завдання нараховується премія 20 %, а за кожен відсоток перевиконання – 3 % відрядного заробітку з урахуванням доплат. Доплата за шкідливі умови праці – 12 %.

Задача 2

У результаті проведення маркетингових досліджень встановлено, що ринок кондитерських виробів розширюється, тому на підприємстві планується збільшити випуск продукції з 50 млн грн до 55 млн грн, а виробіток продукції на одного працівника з 12,5 тис. грн.

Визначити чисельність працівників у звітному й плановому періоді, абсолютний і відносний приріст чисельності, абсолютний і відносний приріст обсягів виробництва за рахунок збільшення продуктивності праці й чисельності працівників за звітний період і плановий період.

Задача 3

Визначити відрядно-погодинний заробіток продавця, якщо його оклад становив 2000 грн, і якого переводять на відрядно-погодинну систему. Гарантована частина заробітку визначається по розцінці, що нараховується залежно від суми місячного товарообігу. Середньомісячний товарообіг за попередній квартал склав 40 тис. грн. За поточний місяць товарообіг становив 45 тис. грн.

Задача 4

Розрахуйте оптимальну кількість прийнятих робітників на фірму, яка збирає комп'ютери і змінює капітал. У розрахунках слід прийняти, що витрати фірми становить лише заробітна плата робітників.

Ціна збирання одного комп'ютера: 1 варіант – 1200 грн; 2 – 1000 грн; 3 – 1100 грн. Місячна заробітна плата одного робітника: 1 варіант – 980 грн; 2 – 1200 грн; 3 – 1400 грн.

Зміну виробництва комп'ютерів для всіх варіантів з додатково найнятим робітником подано в таблиці:

Чисельність робітників, осіб	1	2	3	4	5	6	7
Кількість комп'ютерів, шт.	12	20	26	30	32	33	33

Задача 5

Побудуйте криву Лоренца та розрахуйте коефіцієнт Джині для визначення розподілу заробітної плати працівників фірми за даними таблиці:

Заробітна плата групи працівників, грн/рік	23000	45000	61000	79000	110000
Питома вага кожної групи в їх загальній чисельності, %	20	20	20	20	20

Задача 6

На підприємстві працюють два механічні цехи, на яких ринок праці врівноважився за середньої заробітної плати 3,8 грн за годину. В одному з цехів працівники створили профспілкову організацію, яка домоглася від керівництва підвищення заробітної плати до

4.1 грн за годину. У зв'язку з порушенням ринкової рівноваги через підвищення заробітної плати в цеху з профспілковою організацією частину працівників було переведено до цеху, в якому немає профспілкової організації. Через додаткову кількість працівників у цьому цеху, своєю чергою, порушилась ринкова рівновага, що призвело до зниження заробітної плати до 3,3 грн за годину.

Знайдіть абсолютний і відносний ефекти підвищення та зниження годинної ставки заробітної плати.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет дисципліни “Економіка праці (галузева)”.
2. Відмінності дисциплін “Економіка праці” і “Економіка праці (галузева)”.
3. Сутність терміна “економіка держави”.
4. Умови формування національної економіки.
5. Що розуміють під економічною одиницею національної економіки?
6. Основні принципи класифікації галузей економіки України.
7. Сутність поняття “галузь”.
8. Принципи класифікації галузей економіки за кордоном.
9. Відмінності матеріальної та нематеріальної сфери виробництва.
10. Взаємозв'язок окремих частин економіки.
11. Багатоаспектність поняття “галузева структура”.
12. Основні напрями формування ринкової економіки.
13. Види структурних співвідношень на макрорівні.
14. Основні тенденції змін макропропорцій між секторами економіки.
15. Сутність структурних зрушень в економіці України.
16. Основні напрями сучасної структурної політики.
17. Галузеві пропорції міжгалузевих комплексів.
18. Структурна політика України на сучасному етапі.
19. Значення і ефективність типового проектування організації робочих місць.
20. Спеціалізація і оснащення робочих місць.
21. Показники раціональності трудових процесів і їх специфіка в галузях.
22. Класифікація робочих місць.

23. Сутність понять “робоче місце” і “робоча зона”.
24. Суть і значення процесів суспільного розподілу і кооперації праці.
25. Основні напрями організації праці на виробництві.
26. Суспільна та економічна ефективність заходів удосконалення організації праці.
27. Сутність і значення нормування праці.
28. Класифікація витрат робочого часу.
29. Проектування прогресивних трудових процесів.
30. Умови праці в різних галузях економіки.
31. Законодавче регулювання робочого часу і відпочинку (галузеві особливості).
32. Характеристика і класифікація норм праці.
33. Методи нормування і способи їх удосконалення.
34. Регулювання міри праці.
35. Вартість робочої сили і оплата праці.
36. Основні принципи організації оплати праці.
37. Функції заробітної плати в умовах ринку.
38. Методи вивчення ефективного використання робочого часу.
39. Типові режими праці й відпочинку.
40. Форми й системи заробітної плати.
41. Особливості організації оплати праці в умовах ринку.
42. Особливості оплати праці в автотранспорті.
43. Особливості оплати праці в електроенергетиці.
44. Особливості оплати праці в медицині.
45. Особливості оплати праці в хімічній промисловості.
46. Особливості оплати праці військовослужбовців.
47. Особливості оплати праці у військових, які виконують миротворчі місії за кордоном.
48. Особливості оплати праці в гірничодобувній промисловості.
49. Особливості оплати праці у сфері освіти.
50. Особливості оплати праці у сфері культури.
51. Особливості оплати праці в будівництві.
52. Особливості оплати праці в недержавному секторі економіки.
53. Особливості оплати праці в сільськогосподарських підприємствах.
54. Методи розрахунку чисельності працівників.
55. Планування чисельності окремих категорій працівників.
56. Продуктивність праці й методи її вимірювання.

57. Основні етапи планування продуктивності праці.
58. Методика планування витрат на робочу силу в галузях економіки.
59. Аналіз витрат фонду заробітної плати в галузях економіки.
60. Основні положення Закону України “Про оплату праці”.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Закон* України “Про зайнятість населення” // *Закони України*. — К.: Ін-т законодавства, 1996. — Т. 1. — С. 252–268.
2. *Закон* України “Про державну службу” // *Закони України*. — К.: Ін-т законодавства, 1997. — Т. 6. — С. 5–11.
3. *Закон* України “Про оплату праці” // *Закони України*. — К.: Ін-т законодавства, 1997. — Т. 8. — С. 210–218.
4. *Закон* України “Про підприємства в Україні” // *Закони України*. — К.: Ін-т законодавства, 1996. — Т. 1. — С. 310–331.
5. *Кодекс законів про працю в Україні*.
6. *Конвенція* МОП 131 “Про встановлення мінімальної заробітної плати з особливим урахуванням країн, що розвиваються” від 3 червня 1970 р.
7. *Конвенція* МОП 142 “Про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів” від 23 червня 1975 р.
8. *Конвенція* МОП 168 “Про сприяння зайнятості і захист від безробіття” від 21 червня 1988 р.
9. *Нормування праці* / В. М. Абрамов, В. М. Данюк, А. М. Гриценко та ін. — К.: ВПОЛ, 1995.
10. *Акимова Н. В.* Производительность труда в промышленности: Проблема измерения и стимулирования. — К.: Наук. думка, 1991.
11. *Богатыренко З. С.* Выявление и оценка резервов роста производительности труда на промышленных предприятиях (объединениях). — М.: Экономика, 1990.
12. *Бойчак І. М., Харів П. С., Хопчак М. І.* Економіка підприємств. — Л.: Сполох, 1998.
13. *Бондарь И. К.* Производительность труда. — К.: Наук. думка, 1991.
14. *Ганслі Т.* Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. — К.: Основи, 1995.

15. *Гришнова О. А.* Гендерні особливості конкурентоспроможності громадян на ринку праці // Україна: аспекти праці. — 2001. — № 6.
16. *Гець В.* Економіка України. Моделі реформування. Зміна структури та прогноз розвитку. — К., 1993.
17. *Дорошенко Л. С.* Система отраслей народного хозяйства. — К.: МАУП, 1997.
18. *Жуков Л. И., Погосян Г. Р.* Экономика труда. — М.: Экономика, 1991.
19. *Завельский М. Г.* Экономика и социология труда: Курс лекций. — М., 1998.
20. *Завиновская Г. Т.* Организация заработной платы в промышленности. — К.: Вища шк., 1985.
21. *Завиновська Г. Т.* Економіка праці. — К.: Вища шк., 2000.
22. *Захожай В. Б., Калина А. В.* Статистика труда и занятости. — К.: МАУП, 2000.
23. *Костишина Т. А.* Конкурентоспособна система оплаты праці: проблеми теорії та практики. — Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008.
24. *Калина А. В.* Организация и оплата труда в условиях рынка. — К.: МАУП, 1995.
25. *Колот А. М.* Оплата праці на підприємстві: організація та вдосконалення. — К.: Праця, 1997.
26. *Лукьянченко Н. Д.* Управление трудом на промышленных предприятиях. — Донецк: Донбасс, 1996.
27. *Мазманова Б. Г.* Управление оплатой труда. — М.: Финансы и статистика, 2001.
28. *Нормирование труда:* Учеб. для студ. вузов / Под ред. Б. М. Генкина. — М.: Экономика, 1985.
29. *Общий классификатор отраслей народного хозяйства Украины (ОКОНХ)* — К., 1994.
30. *Тарасенко А. С.* Стоимость рабочей силы — основа формирования оплаты труда в рыночных условиях // Труд и право. — № 2. — 1997.
31. *Панасюк Б. Я.* Економічна політика в Україні наприкінці ХХ століття. — К., 2002.
32. *Погорелов Н. Н.* Нормирование труда в промышленности. — К.: Основы, 1991.
33. *Подоровська М. М.* Організація праці. — К.: МАУП, 2001.
34. *Поляков И. А., Ремизов К. С.* Справочник экономиста по труду. — 6-е изд., перераб. и доп. — М.: Экономика, 1998.
35. *Рофе А. И., Збышко Б. Г.* Рынок труда, занятость населения, экономика ресурсов труда. — М., 1998.
36. *Рощин С. Ю., Разумова Т. О.* Экономика труда. — М.: Инфра-М, 2000.
37. *Социальная политика и рынок труда: вопросы теории и практики.* — М., 1996.
38. *Справочник нормировщика* / Под общ. ред. А. В. Ахумова. — Л.: Машиностроение, 1986.
39. *Экономика народного хозяйства: Курс лекций* / Под ред. Р. П. Алексеева. — М., 1988.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Економіка праці (галузева)”	4
Зміст дисципліни “Економіка праці (галузева)”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	13
Питання для самоконтролю	15
Список літератури	17

Відповідальний за випуск   *А. Д. Вегеренко*
Редактор   *Т. М. Коліна*
Комп’ютерне верстання   *О. А. Варваріна, К. І. Мельник*

Зам. № ВКЦ-4648

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротативний трафаретний.

Ум. друк. арк. 1,16. Обл.-вид. арк. 0,81. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*

Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»